

Голас РАДЗІМЫ

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАЙ СЕКЦЫІ КАМІТЭТА ЗА ВЯРТАННЕ НА РАДЗІМУ
І РАЗВІЦЦЕ КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЕЙ З СУАЙЧЫННІКАМІ

№ 77 (562)

Кастрычнік 1961 г.

Год выдання 7-ы

ЗАБЯСПЕЧЫЦЬ МІР НА З'ЯМЛІ

Мемарандум Савецкага ўрада па пытанню аб выпрабаваннях ядзернай зброі

МАСКВА. Савецкі ўрад звярнуўся да ўсіх народаў, да ўсіх урадаў дзяржаў — членаў ААН з заклікам зрабіць усё неабходнае, каб неадкладна вырашыць пытанне аб усеагульным і поўным разбраенні пад строгім міжнародным кантролем і тым самым забяспечыць трывалы мир на зямлі.

Гэты заклік змяшчаецца ў Мемарандуме Савецкага ўрада па пытанню аб выпрабаваннях ядзернай зброі, прадстаўленым XVI сесіі Генеральнай Асамблеі ААН.

Урад СССР урачыста заяўляе, што Савецкі Саюз гатовы без усякага прамаруджання падпісаць пагадненне аб усеагульным і поўным разбраенні пад строгім міжнародным кантролем.

Унясенне ўрадамі ЗША і Англіі ў парадак дня XVI сесіі Генеральнай Асамблеі ААН пытання пад назвай «Тэрміновая неабходнасць у дагаворы аб забароне выпрабаванняў ядзернай зброі пад дзейным міжнародным кантролем» кваліфікуецца ў Мемарандуме як спроба гэтых урадаў выкарыстаць трыбуна Генеральнай Асамблеі для таго, каб «апраўдаць свой небяспечны для народаў курс у пытанні аб ядзернай зброі і атрымаць магчымасць бесперашкодна працягваць падрыхтоўку да развязання тэрмаядзернай вайны».

У Мемарандуме падкрэсліваецца, што Савецкі ўрад ва ўсёй сваёй палітыцы выходзіць з неабходнасці забяспечыць на зямлі трывалы і непарушны мир — мир без зброі, мир без войнаў.

Адзіна правільны і надзейны шлях да пазбаўлення народаў ад страху перад новай ваеннай катастрофай, да вызвалення людзей ад вялікага цяжару ваенных расходаў — гэта разбраенне, усеагульнае і поўнае разбраенне, гаворыцца ў Мемарандуме Савецкага ўрада, які напамінае аб кроках, якія ім прымаліся для дасягнення гэтай мэты.

Урад СССР указвае, што на працягу раду год ён дапускаў магчымасць вырашыць пытанне аб спыненні ядзерных выпрабаванняў асобна, не чакаючы вырашэння агульнай праблемы разбраення. У інтарэсах хутчэйшага дасягнення пагаднення ён пайшоў у 1958 годзе на аднабаковае спыненне выпрабаванняў. Аднак у дзейнасці Савецкі ўрад сутыкнуўся ў час перагавораў у Жэневе з рэдам акалічнасцей, якія прымусілі яго перагледзець сваю пазіцыю.

«Заходні дзяржавы вялі двойную гульні», — гаворыцца ў Мемарандуме. У той час, як адны з удзельнікаў ваеннага блоку НАТО рабілі выгляд у Жэневе, быццам яны імкнуцца дагаварыцца аб спыненні выпрабаванняў ядзернай зброі, іх партнёр па НАТО — Францыя ўзрывала адну за другой атамныя бомбы на палігонах у Сахары.

Урад СССР канстатуе, што лінія ЗША, Англіі і Францыі на атрыманне аднабаковых пераваг перад Савецкім Саюзам з поўнай відавочнасцю выявілася і ў ходзе Жэнеўскіх перагавораў аб заключэнні дагавору аб спыненні выпрабаванняў ядзернай зброі. Урад ЗША ўпорна дабіваўся легалізацыі падземных выпрабаванняў і ўзмоцненая вёў падрыхтоўку да іх.

Як указваецца ў Мемарандуме, курс заходніх дзяржаў на падрыхтоўку вайны, іх узмоцненая ваенная падрыхтоўка і сабатаж рашэння Генеральнай Асамблеі ААН

аб дасягненні пагаднення аб усеагульным і поўным разбраенні прадставілі ў новым святле ўсё пытанне аб спыненні выпрабаванняў ядзернай зброі.

Стала зразумелым, гаворыцца ў Мемарандуме, што заключэнне асобнага дагавору аб спыненні ядзерных выпрабаванняў пры працягу заходнімі дзяржавамі безразважнай гонкі ўзбраенняў здольна толькі нарадзіць ілюзіі ў народаў, быццам штосьці робіцца для прадухілення ядзернай вайны, тады як на самай справе заходнія дзяржавы вядуць справу іменна да такой вайны.

Дагавор аб спыненні выпрабаванняў, заключаны ў адрыве ад вырашэння агульнай праблемы разбраення і ва ўмовах працягваючайся гонкі ядзерных узбраенняў, не толькі не прынес бы карысці справе міру, але мог бы мець нават адваротныя вынікі — прыкрыць падрыхтоўку да ядзернай вайны, падкрэслівае Савецкі ўрад у Мемарандуме.

Канстатуючы, што забарона выпрабаванняў у парадак пагаднення трох дзяржаў, аб якой вяліся перагаворы ў Жэневе, у адрыве ад усеагульнага і поўнага разбраення не накладвае на дзяржавы ніякіх абавязальстваў, акрамя маральных, урад СССР указвае, што Францыя груба парушыла ўсе гэтыя маральныя абавязальствы, зрабіўшы гэта пры садзейні ЗША і Англіі.

Значыць, заяўляе Савецкі ўрад, калі не весці настойлівай і рашучай барацьбы за ўсеагульнае і поўнае разбраенне, ніхто не можа гарантаваць, што заўтра і іншыя дзяржавы не пачнуць выпрабаванняў сваёй ядзернай зброі, нават калі дагавор трох дзяржаў аб спыненні выпрабаванняў і быў бы заключан.

«Трэба глядзець праўдзе ў вочы: пытанне стаіць цяпер не аб шкодным уплыве атамнай радыяцыі на жывыя арганізмы, а аб тым, каб пазбавіць чалавецтва ад небяспекі тэрмаядзернай вайны, выратаваць жыцці дзесяткаў і соцень мільянаў людзей, не дапусціць, каб атамная зброя была пушчана ў ход. А гэтага можна дабіцца, толькі ажыццявіўшы ўсеагульнае і поўнае разбраенне. У гэтым заключаецца цяпер галоўная мэта, галоўная задача».

Ва ўмовах рэзкага абвастрэння міжнароднай напружанасці Савецкі ўрад, гаворыцца ў Мемарандуме, аказваў перад неабходнасцю паклапаціцца аб умацаванні абароназдольнасці СССР. Ён быў вымушаны пайсці на рашэнне аб правядзенні эксперыментальных выбухаў ядзернай зброі. «Савецкі ўрад пайшоў на гэтыя крокі неахвотна, пад націскам акалічнасцей, але ён не мог на іх не пайсці, не адступаючы ад жыццёва важных інтарэсаў бяспекі Савецкага Саюза і ўсіх сацыялістычных дзяржаў».

У Мемарандуме падкрэсліваецца, што Савецкі ўрад бачыць рэальны і разумны выхад у тым, каб вырашыць пытанне аб спыненні ядзерных выпрабаванняў не ізалявана, а на базе ўсеагульнага і поўнага разбраення.

Савецкі Саюз ніколі не дасць сваёй згоды на разбраенне без эфектыўнага кантролю. Савецкі ўрад цвёрда пераканан, што ў цяперашніх умовах яго прапанова аб вырашэнні пытання аб спыненні выпрабаванняў ядзернай зброі

на базе ўсеагульнага і поўнага разбраення — гэта адзіна правільная і рэальная прапанова.

Калі дзяржавы ажыццявяць усеагульнае і поўнае разбраенне пад эфектыўным міжнародным кантролем, тады ні ў каго не будзе спакусы выпрабаваць ядзерную зброю на зямлі, пад зямлёй, у атмасферы або ў касмічнай прасторы, ды і не будзе чаго выпрабаваць, таму што ядзерная зброя будзе знішчана, гаворыцца ў Мемарандуме ўрада СССР.

Плакаты беларускага мастака Л. Кроля «Не дазволім!»

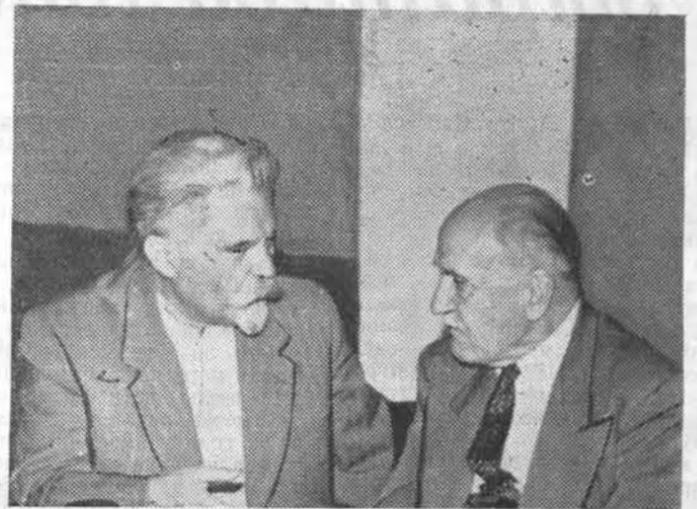
МАСКВА. Да адкрыцця XXII з'езда КПСС у павільёне Беларускай ССР на Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі арганізуецца выстаўка, якая адлюстроўвае дасягнутыя поспехі і перспектывы развіцця важнейшых галін народнай гаспадаркі рэспублікі.

У дадатак да існуючай экспазіцыі павільёна выстаўка пакажа, як увасабляюцца ў жыццё рашэнні XXI з'езда і наступных пленумаў ЦК КПСС аб паскарэнні тэхнічнага прагрэсу ў прамысловасці і будаўніцтве, аб развіцці хімічнай і іншых галін прамысловасці, аб далейшым развіцці сельскай гаспадаркі і павышэнні матэрыяльнага дабрабыту народа. Матэрыялы раскажуць і аб тым, як выконваюцца абавязальствы, прынятыя працоўнымі рэспублікі ў гонар XXII з'езда партыі.

Зараз работнікі павільёна разгарнулі дзейную падрыхтоўку да адкрыцця гэтай выстаўкі. Апрача лічбаў, якія характарызуюць рост валавой прамысловай прадукцыі за гады сямігодкі, наведвальнікі павільёна наглядна ўбачаць усё новае, што створана на прадпрыемствах рэспублікі.

Ля ўваходу ў павільён устаноўлена новыя маркі мінскіх трактараў. У цэнтральнай зале выстаўлены рад новых высокапрадукцыйных станкоў і машын. Тут аўтамат для заточкі свердлаў, вертыкальна-працяжны аўтамат, зубафрэзерны і бясцэнтравашліфавальны станкі

Шчыра віншуем дарагога земляка

Мы пазнаёміліся з Віктарам Аляксандравічам Яхантавічам летам мінулага года, калі ён, узначаліўшы групу турыстаў са Злучаных Штатаў Амерыкі, прыехаў да нас у Беларусь.

Некалькі месяцаў назад мы зноў сустрэліся з Віктарам Аляксандравічам у Мінску. Нягледзячы на сваё ўжо немаладыя гады, на тысячы кіламетраў, якія раздзяляюць Беларусь і Злучаныя Штаты Амерыкі, ён зноў прыехаў на Радзіму з групай турыстаў. Віктар Аляксандравіч прыехаў у Савецкі Саюз не з проста цікавасці, а, як сказаў ён сам, таму, што вельмі захацелася ледзь раз убачыць родную зямлю, абняць і пацалаваць яе, ледзь раз пабыць сярод дарагіх людзей, падыхаць родным паветрам.

Мы ніколі не забудзем, як кранальна, шчыра і прыгожа гаварыў Віктар Аляксандравіч аб сваёй Радзіме, як радаваўся і ганарыўся поспехамі і дасягненнямі Савецкага Саюза, савецкага народа.

Цудоўны журналіст, бліскучы аратар, чулы чалавек — так называюць Віктара Аляксандравіча ўсе тыя, хто жыве і працуе зараз побач з ім, хто чытае яго артыкулы ў газетах, слухае яго гарачыя выступленні. Віктар Аляксандравіч сапраўды заслужыў гэтую высокую ацэнку.

Надаўна В. А. Яхантаву споўнілася 80 год. Ад шчырага сэрца віншуем нашага дарагога суайчынніка з яго васьмідзесяцігоддзем. Мы жадаем яму добрага здароўя, доўгіх год жыцця і плённай працы ў імя прагрэсу, міру і дружбы паміж народамі. Няхай яшчэ многа год не згасе энергія гэтага цудоўнага чалавека. Спадзяемся яшчэ не адзін раз сустрэць Віктара Аляксандравіча на нашай Радзіме.

Рэдакцыя газеты «Голас Радзімы».

НА ЗДЫМКУ: В. А. Яхантавіч гутарыць з народным артыстам СССР, старшынёй Беларускай секцыі Камітэта за вяртанне на Радзіму і развіццё культурных сувязей з суайчыннікамі Р. Р. Шырмай. Здымак зроблен у час знаходжання В. А. Яхантавіча ў Мінску ў чэрвені 1961 г.

Нашы дасягненні

віцебскіх заводаў. Усе яны пазнаёмыя ў дзеянні.

Аб развіцці хімічнай прамысловасці сведчаць матэрыялы аб будаўніцтве аднаго з буйнейшых у краіне Салігорскага калійнага камбіната, аб узвядзенні нафтаперапрацоўчага завода і іншых прадпрыемстваў.

Значна папоўняцца раздзелы дрэваапрацоўчай, радыётэхнічнай, папяровай, харчовай, кандытарскай і іншых галін прамысловасці.

Шырока паказаны ўклад вучоных Беларусі ў справу тэхнічнага прагрэсу. Дэманструюцца новыя прыборы, распрацаваныя Інстытутам энергетыкі Акадэміі навук БССР. Прызначэнне іх самае разнастайнае: для рэгуляроўкі працэсу сушкі тканін, вымярэння вільготнасці і тэмпературы ільновалакна ў копах, для экспрэс-аналізу ступені газанасычанасці алюмініевых сплаваў і г. д.

Новы ратацыйны інструмент, які апрацоўвае паверхні дэталей машын пры дапамозе пластычнага дэфарміравання, прадстаўлены ў лабараторыі новых метадаў апрацоўкі металаў Фізіка-тэхнічнага інстытута Акадэміі навук Беларусі. Лабараторыя сушыльнай тэхнікі Інстытута энергетыкі экспануе макет зернесушыльні прадукцыйнасцю 50 тон у гадзіну. Такіх зернесушылак да гэтага часу не было. Толькі па праекту беларускіх вучоных яны ўпершыню ўжыты на таках Петрапаў-

лаўскай і Новасібірскай абласцей. Рад арыгінальных прыбораў прыслала і Цэнтральная лабараторыя Упраўлення энергетыкі Саўнаргаса Беларусі.

Вялікая колькасць новых матэрыялаў з'явіцца і ў раздзеле сельскай гаспадаркі. Яны прысвячаюцца вынікам развіцця сельскай гаспадаркі рэспублікі за перыяд паміж XXI і XXII з'ездамі КПСС.

Ствараецца спецыяльная тэматычная выстаўка аб прагрэсіўных прыёмах вырошчвання і апрацоўкі ільну. Наведвальнікі выстаўкі пазнаёмяцца з новай тэхналогіяй падрыхтоўкі трасты — фізіка-хімічным метадам і цеплым вымочваннем, якія ўжываюцца на Шклоўскім ільнозаводзе. Асобныя стэндзі раскажуць аб навукова абгрунтаваных агра-тэхнічных мерапрыемствах, якія забяспечваюць павышэнне ўраджайнасці і якасці ільняной прадукцыі.

Намечана таксама шырока асвятліць вопыт атрымання высокіх ураджаёў ільну і выканання плана здачы прадукцыі дзяржаве ў 1960 годзе Віцебскай вобласцю і перадавымі раёнамі — Слуцкім, Тураўскім і Талачынскім.

Знойдуць сваё адлюстраванне ў экспазіцыі выстаўкі і перадавыя метады работы ударнікаў камуністычнай працы.

Значнае месца адводзіцца паказу поспехаў у развіцці культуры і навукі рэспублікі.

Тое, што робяць камуністы, выратавальна для ўсяго чалавецтва

Пісьмо былога члена Дзяржаўнай думы В. Шульгіна М. С. Хрушчову

Паважаны Мікіта Сяргеевіч! Калі я дазволю сабе звярнуцца з гэтым пісьмом да Вас, дзяржаўнага дзеяча, увесь час якога прысвечаны праблемам захавання міру паміж народамі, то для гэтага павінны быць падставы. Газета «Известия», якая з'яўляецца афіцыйным урада, адваля ледзь не цэлую старонку майм скромным пісаннем, накіраваным у адрас рускай эміграцыі. Гэту цікавасць да думак вельмі нязначнага чалавека я тлумачу тым, што я, можа быць, у нейкай малой меры ведаю і спрабую выказаць настрой шматлікага кола людзей за граніцай — як з ліку рускіх эмігрантаў, так і асоб інтэлігентнай працы іншых нацыянальнасцей. — Якія клопаты аб захаванні міру ставяць вышэй за ўсё. Мне адолася таму даражы ў гэтым пісьме да Вас выказаць некаторыя думкі, узнікшыя ў сувязі са з'явай вялізнага палітычнага значэння, а імяна: апублікаваннем праекта Праграмы Камуністычнай партыі Савецкага Саюза. Быць можа, Вам будзе цікава пазнаёміцца з тым, як чалавек, які не з'яўляецца камуністам, ставіцца да гэтай Праграмы.

Павінен сказаць, што я не адразу рашыўся напісаць Вам гэтае пісьмо. Па першаму ўражанню Праграма здалася мне цяжкай для разумення, таму што яна заключана ў моцную абалонку камуністычных поглядаў, якія для мяне, некамуніста, не заўсёды прыёмальныя.

У гэтых малх вялікіх цяжкасцях я ўспомінуў, што ў мяне ёсць надзейны метада, падказаны ў свой час Вамі, паважаны Мікіта Сяргеевіч, а імяна:

— Не будзем гаварыць аб тым, што нас падзяляе, будзем шукаць тое, у чым нашы думкі адзіны.

І мне удалася дайці да самай сутнасці, так сказаць, да сэрцавіны Праграмы. Яна цудоўная. Яна здавальняе і насычае голад сэрца. Гэта песня, або лепш сказаць сімфонія, аб будучым шчасці чалавецтва, аб тым часе, калі забудуць ракавую прымаўку: «Чалавек чалавеку — воўк», а, наадварот, чалавек чалавеку будзе друг, таварыш і брат.

Праграма імкнецца да высокай мэты. Нейкае мноства людзей, якія называюць сябе «пар-

тыя», што значыць па-руску частка, вырашыла дабіцца шчасця для цэлага, гэта значыць для ўсяго чалавецтва. Мэта сапраўды высокая, што можа быць вышэй за яе!

На шляху да гэтай мэты тут, на маёй любімай радзіме, ужо дасягнуты нечуваныя вынікі. Параўнальна з дарэвалюцыйнай Расіяй здзейснілася сапраўды вялікія перамены. Савецкая Расія сучасных дзён — гэта магутная высокапрамысловая дзяржава, да голасу якой прыслуховваюцца ва ўсім свеце. Дысцыплінаваны калектыў — Камуністычная партыя Савецкага Саюза, — аб'яўляючыся на падтрымку свайго народа, вядзе тытанічную барацьбу за высокі ўзровень жыцця. Кожны непрадзвіжы сведка здзейснага ў Расіі за апошнія 44 гады не можа не прызнаць:

— Тое, што робяць камуністы, не толькі карысна, але зусім неабходна для 220-мільённага народа, які яны за сабой вядуць. Мала таго, тое, што робіцца ў гэтай краіне, выратавальна для ўсяго чалавецтва.

Але дарогу да шчасця перагардзіў страшны бар'ер — гэта прывід вайны. Калі не ліквідаваць яго, то каго будзем мы надзяцца шчасцем? Калі вайна выбухне, то людзі ў сваім цэлым могуць быць адкінуты да пячорнага перыяду, і сама думка аб шчасці чалавецтва можа быць згублена. Таму так каштоўна цвёрдая воля, выказаная ў праекце Праграмы, — не дапусціць гэтай катастрофы. Я не чапаю метадаў, якімі імкнецца гэта зрабіць камуністы. Трэба стаць вельмі высока, каб да канца ведаць становішча ў свеце. Гэтымі ведамі я не валодаю. Але я не сумняваюся ў тым, што Камуністычная партыя Савецкага Саюза выкажае ў сваёй Праграме сапраўды шчырыя імкненні — мір перш за ўсё. Не сумняваюся я і ў тым, што мірнае суіснаванне дзяржаў розных сістэм дасягальна.

Ліквідаваўшы гэты прывід са сваёй дарогі, чалавецтва можа ісці па дарозе да шчасця. Першую прадпасылку для шчасця чалавецтва Праграма бачыць у матэрыяльным дабрабыце людзей. Сапраўды, не можа быць шчаслівы галодны і халодны, разуты, раздзеты, без жылля, бя-

здомны, непрыкаяны чалавек. А ці мала і зараз такіх людзей на зямным шары? Праграма нібы гаворыць, што гэты жах не смее больш быць, нібы звяртаецца да розуму і сумлення людзей. У гэтым яе вялікая каштоўнасць. Гаворачы аб гэтым, я маю на ўвазе, што грандыёзныя замыслы Камуністычнай партыі па далейшаму развіццю прамысловасці, усёй эканомікі Савецкага Саюза, выказаныя ў праекце Праграмы, дадуць магчымасць яшчэ больш памагач слабарэзвітым краінам, якія да гэтага часу адчуваюць значныя нятачы.

Другая прадпасылка для шчасця чалавека — яго разумовае развіццё. Чалавек павінен быць на вышнім жыцці. Ён павінен разумець структуру новага свету, яму неабходна ведаць мінулае зямлі без скажэння ў той ці іншы бок. Гэта неабходна для таго, каб ён мог цаніць сваё сучаснае. Яго думка неадступна павіна быць накіравана ў будучае, бо чалавек жыве ў часе, такі закон прыроды. Час, значыць рух. Усё рухаецца ў свеце, і трэба ісці наперад, хочаш ці

не. Для таго, каб быць на вышнім жыцці, чалавеку належыць стаць усебакова адукаваным. Апрача ведаў па сваёй спецыяльнасці, яму неабходны тонка развіты мозг. Усё гэта ёсць у праекце Праграмы.

Трэцяя прадпасылка для шчасця чалавека, можа быць, самая важная. Але яна не такая відавочная. Можна жыць у палацы і быць глыбока няшчасным. Матэрыяльная забяспечанасць сама па сабе не забяспечвае шчасця. Тым, хто думае, што дастаткова добра есці і піць, мець раскошную кватэру, мець многа грошай і аўтамабіль і больш жадаць няма чаго — глыбока памыляюцца.

Голае багацце не прыносіць шчасця. Не дае яго і голы розум. Адукацыя вельмі часта дае злачыніцаў, якія тым і небяспейшыя, што яны інтэлігенты. Розум і багацце, якія не суправаджаюцца яшчэ чымсьці, не гарантуюць шчасця.

Гэтае штосьці, трэцяя прадпасылка, гэта — маральнае вышняя чалавека. Здаровая мараль супрацьдзейнічае ўсім афуртам. Гэтых атрут мноства. У

Праграме ўказваюцца меры для таго, каб парываць сацыяльныя хваробы. Праграма надае глыбокае значэнне адносінам чалавека да чалавека і іншым маральным пачаткам.

Барацьба на гэтым фронце — гэта самая цяжкая, але і самая неабходная задача. Новы чалавек, аб якім гаворыць Праграма партыі, павінен быць свабодным ад мноства заган і пачуццяў, якія перашкаджаюць шчасліваму жыццю. Між іншым, ён павінен быць свабодным таксама ад зайздрасці і нянавісці, якая ёй спадарожнічае. І тое, што Праграма выразае ўсведамляе важнасць маральнага фактара для дасягнення пастаўленай мэты, гэта значыць шчасця людзей, складае, на мой погляд, найвышэйшыя яе дасягненні. Я сам шчаслівы, што гэта зразумеў, гэта значыць, што я дабраўся да самай глыбіні гэтай велічнай задумкі, прадстаўленай на абмеркаванне ўсяго чалавецтва.

Прабачце, што я адбраў у Вас некалькі хвілін каштоўнага часу.

Шчыра паважваючы Вас
В. ШУЛЬГІН.
17 верасня 1961 года.

Аўтар публікуемага сягоння на імя М. С. Хрушчова пісьма — Васілій Вітальевіч Шульгін (народзіўся ў 1878 годзе) быў вядомым палітычным дзеячом Расійскай імперыі і актыўнейшым белагвардзейцам. Багаты вальскі памешчык, ён тройчы выбіраўся ў дэпутаты Дзяржаўнай думы, дзе ўзначальваў самае правае крыло рэакцыі. Манархічна настроенае буйнае дваранства лічыла яго сваім ідэолагам.

У час лютаўскай рэвалюцыі В. Шульгін увайшоў у склад часовага выканаўчага камітэта Дзяржаўнай думы. Ён прадпрыняў апошняю адчайную спробу выратаваць манархію: дарэмна пераконваў цара Мікалая II перадаць прастол сыну, а потым (ўсяго толькі на некалькі гадзін) абвясціў імператарам царскага брата Міхаіла.

Пасля перамогі Вялікага Кастрычніка В. Шульгін аказаўся ў першых радах ідэйных ворагаў Савецкай улады. Ён актыўна ўдзельнічаў у арганізацыі белага арміі, займаў кіруючыя пасады ў стане дзянікінцаў і врангелеўцаў. Затым з рэшткамі врангелеўскіх войск уцёк за мяжу і на працягу году быў адным з кіраўнікоў белага эміграцыі.

Вялікая Айчынная вайна савецкага народа раскрыла Шульгіну вочы на многае: ён убачыў, што наш народ самааддана абараняе заваёвы сацыялістычнай рэвалюцыі. В. Шульгін адмовіўся аказаць падтрымку гітлераўцам. Пасля вяртання ў 1944 годзе на радзіму ён панёс заслужанае пакаранне за сваю шматгадовую антысавецкую дзейнасць. Датэрмінова вызвалены ў 1956 годзе са знявольнення, ён пасяліўся і жыве па сённяшні дзень у адным з нашых гарадоў.

Убачыўшы ўласнымі вачыма савецкую рэчаіснасць і занова абдумаўшы сваё мінулае жыццё, В. Шульгін знаходзіць у сабе мужнасць прызнаць: «Значыць, мы памыліліся. Гэты народ не жадае «вызвалення» з нашых рук. Калі я гэта зразумеў, нашы намаганні па звяржэнню Савецкай улады здаліся мне і трагічнымі і смешнымі». Гэта словы Шульгіна з яго «Адкрытага пісьма да рускіх эмігрантаў», апублікаванага ўвосень 1960 года газетай «Русский голос», якая выходзіць у Нью-Йорку.

Аўтар падкрэслівае ў пісьмесловецкі, што Савецкая ўлада сапраўды адлюстроўвае думкі і спадзяванні нашага народа. В. Шульгін бачыць, як Расія, «пагібель» якой ён калісьці аплакваў, стала

магутнай, высокапрамысловай дзяржавай з растуцым узроўнем жыцця, апрай усеагульнага міру. Ён прызнае, што гэта дасягнута народамі Краіны Саветаў пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі — партыі Леніна.

У пісьме М. С. Хрушчову Шульгін ідзе далей — ён шчыра стараецца зразумець і асэнсаваць праект Праграмы Камуністычнай партыі Савецкага Саюза.

Так, сапраўды перамагаючыя ідэі і справы нашай партыі, калі нават чалавек, які ў мінулым выступіў як адзін з самых актыўных праціўнікаў камунізму, вымушаны зняць шапку перад велічнай праграмай камуністычнага будаўніцтва і з хваляваннем сказаць:

— Яна цудоўная!

«Правда», 1 кастрычніка 1961 г.

ПАДАРУНАК

трактаразаводцаў

На зары Савецкай улады вялікі Ленін гаварыў: «Калі б мы маглі даць заўтра 100 тысяч першакласных трактараў... то сярэдні селянін сказаў бы: «Я за камунію» (г. зн. за камунізм). У нашы дні адзін Мінскі трактарны завод выпускаў за гады свайго існавання 200 тысяч машын. Трактары маркі «Беларусь» аруць не толькі палі нашай неабсяжнай Радзімы. Іх можна ўбачыць у Індыі, Кубе, Егіпце, Сірыі, Францыі, Манголіі, Гвінеі, Самалі, Інданезіі і многіх іншых краінах свету. Кожны дзень з пад'язных пудей завода ва ўсе канцы краіны адыходзяць эшалоны з новымі машынамі. Наш карэспандэнт гэтымі днямі гутарыў з дырэктарам трактарнага завода Барысам Гардзевічам Сіваком і задаў яму рад пытанняў.

Якія падарункі падрыхтаваў калектыў завода ХХІІ з'езду КПСС?

— На перадз'ездаўскую вахту. — адказаў Б. Сівак. — стаў увесь мнагатысячны калектыў завода. План трэцяга года сямігодкі выконваецца паспяхова. Больш таго, завод да дня адкрыцця з'езда дае звыш плана 1.500 трактараў, у тым ліку сто машын з эканомтэнага металу. Рабочым прысвєрена ганаровае

званне ўдарнікаў камуністычнай працы.

Якія новыя маркі машын рыхтуюцца да выпуску?

Цяпер калектыў завода працуе над асваеннем трактара «МТЗ-50». Гэта машына па сваіх якасцях пераўзыходзіць усё, якія выпускаліся раней. Яна лягчэй за сваіх папярэднікаў на 400 кілаграмаў, на дзесяць працэнтаў зніжаецца выдаткаванне паліва, замест дзевяці мае 18 скорасцей. Новы трактар аснашчэн гідраўлічным пад'ёмнікам для навясных і прычэпных прылад, гідрастычны павелічальнік счэпной вагі называецца трактар ад буксавання. Кабіна вадзіцеля абсталявана вентыляцыяй, абаграваецца.

Над чым працуюць канструктары?

Калектыў канструктараў пад кіраўніцтвам Івана Іосіфавіча Дронга заканчвае дапрацоўку гусенічнага трактара «МТЗ-54». Машына прызначана для работы ў садах і вінаградніках. Заканчваецца выраб доследных узораў рухавіка з паветраным ахаладжэннем. Праводзіцца дзяржаўная выпрабаванні новай машыны з чатырма вядучымі коламі.

Горад наш любімы

На здымках: 1. Новыя жыллы дамы ў мікрараёне па вуліцы Карла Лібкнехта. 2. Мінскі універсам на праспекце імя Сталіна.

Фота П. Нікіціна.

Паўнаўладнай гаспадыняй ідзе па сталіцы нашай рэспублікі сямігодка. Як таленавіты мастак, кладзе яна новыя колеры і штрыхі на цудоўнае палатно стварэння. І пад яе рукой узнікаюць цэлыя гарады, паркі, устаюць аграмадныя дамы, дзе жыхароў, бадай, больш, чым у іншай вёсцы.

Прыгожы наш праспект, які М. С. Хрушчоў аднойчы параўнаў з горадасцю ленинградцаў — Неўскім. Але не толькі яго прыгажосцю славіцца наш горад. Яго ўпрыгожылі сёння мікраараёны — малыя гарады, узнікшыя ў раёне вуліц Астроўскага, Карла Лібкнехта, Сталін-

градскай, Заходняга па-сёлка.

Мінск — горад нава-селляў. Часта мы праводзім вачыма машыны з мэбляй, якія ідуць па гораду. З пачатку сямігодкі па сённяшні дзень у нашым горадзе здадзена ў эксплуатацыю 617,2 тысячы квадратных метраў жыллой плошчы. Больш 24,7 тысячы сямей справілі наваселле за два гады сямігодкі. Агульная плошча дамоў, пабудаваных індывідуальным спосабам, складае 77,5 тысячы квадратных метраў.

Расце і прыгажэе любімы Мінск. Такая ўжо цудоўная якасць у нашых гарадоў: чым старэй яны па ўзросце, тым ма-ладзей іх аблічча.

НА ГЭТЫ ЛІСТ АДКАЗУ НЕ БЫЛО

Праглядаючы архівы былога мінскага СД, я натрапіў на ліст нейкай Вольгі Хваль, адрасаваны нацыяналістычнай пазтэсе Наталлі Арсеньвай. Вольга тады жыла ў Баранавічах, адзін час працавала афіцыянткай у гітлераўскім афіцэрскім казіно, потым уцякла адтуль у сваю родную вёску на Навагрудчыне. І, як відаць з яе пісьма, хацела падзяліцца з Арсеньвай сваімі перажываннямі, пачуць ад яе цёплае слова спагады. Але ў любімай ёю пазтэсе не знайшлося часу і жадання адказаваць на хвалюючыя дзяўчыну пытанні. Яна аддала ліст Вольгі Хваль супрацоўнікам СД, і дзяўчыны не стала.

Друкуем ліст Вольгі Хваль пазтэсе Арсеньвай.

«Дзень добры, шматпаважанае пані Наталля! Я толькі адзін раз бачыла вас у Мінску ў прыёмнай цяпер ужо пакойнага рэдактара «Беларускай газеты» спадара Каалоўскага Уладзіслава, да якога мяне накіравалі з галоўнага штаба СБМ па службовай справе. Вы якраз гаварылі з нейкай маладой жанчынай, таксама пазтэсай, потым пакінулі яе адну і пабеглі ў карэктарскую на гранкі сваіх новых вершаў, а мяне тым часам паклікаў да сябе рэдактар.

Не ведаю чаму, але мне здаецца, што вам можна даверыць свае думкі і вы можаце дапамагчы чалавеку ў цяжкі для яго час. Спідар Казлоўскі прыняў мяне ветліва, доўга дапытваўся, хто я такая і чаго прыехала ў Мінск, затым дастаў з шуфляды паперу і сказаў:

— Ганько меў рацыю, калі гаварыў мне, што вы — каштоўная знаходка для маёй газеты. Нас вельмі цікавіць наводзіны беларускай моладзі, у тым ліку вашых сябровак на Навагрудчыне. Запішыце ўсе, што яны гаварылі вам аб немцах. Думаю, гэтага будзе дастаткова для таго, каб вас не адправілі ў Германію на работу.

Я як агню баялася адпраўкі ў гэту чужую і ненавісную для мяне краіну. Дзеля таго, каб застацца дома, я і ў Мінск прыязджала. Але за такую дарагую дану мне сорамна і страшна было выпрошваць сабе палётку ў гэтых «патрыёт» нашай Бацькаўшчыны, як спадары Казлоўскі і Ганько.

З апошнім лёс звёў мяне ў Баранавічах, дзе па даручэнню намесніка прэзідэнта БЦР Станкевіча і работнікаў мясцовага гарадскога СД Леў Гарошка разам са сваім братам Кастусём заісвалі нас, дурных вясковых дзяўчат, што наняліся працаваць да акупантаў паварыхамі і афіцыянткамі, у саюз беларускай моладзі. Шэф-праваднік Ганько тады асабіста гутарыў з кожнаю з нас. На мяне ён спачатку не звярнуў ніякай увагі. Але калі Гарошка Кастусь сказаў, што добра ведае мяне, халодныя вочы спадара шафа раптам заблішчалі. Зірнуўшы з-пад ілба на мяне, ён устаў з-за стала, прайшоўся па кабінцы і, спыніўшыся за якой крок ад сцяны, на якой вісеў партрэт Гітлера, строга загукнуў:

— Наш Саюз — апора новага парадку ў Беларусі. Вы,

фройлен Хваль, будзеце дапамагаць нам растлумачваць гэта ўсім дзяўчатам, якія яшчэ не заісваліся ў СБМ.

Праз месяц пасля гэтай размовы мяне пазнамілі з Абрамавай Надзеждай, дзеля чаго спецыяльна выклікалі ў Мінск, у галоўны штаб саюза. Там я бліжэй прыгледзелася да ўсіх праваднікоў, і цяпер праклінаю сябе, што не запявала вачэй спадару Ганько за тое, што ён уцягнуў мяне ў гэтую брудную справу.

Абрамава, даўганогая, як чапля, худая, але здаровая, адчувае сябе добра і лёгка, з кожным мужчынам зараз жа пераходзіць на «ты», а нямецкіх афіцэраў і да сябе запрашае, калі нікога няма дома. Сярод радных пана Астроўскага ў яе ёсць некалькі сяброў, але ні з кім з іх яна гэтак не дружыць, як з Міхаілам Ганько. У адносінах паміж імі адчуваецца своеасаблівая сарамлівасць, таму што і Абрамава, і Ганько ў глыбіні душы няшчасныя. Яны добра разумеюць, што іх гульня ў праваднікоў беларускай моладзі — здрада народу, а не вернае служэнне яму. Толькі ў прысутнасці сваіх нямецкіх гаспадароў яны ўсміхаюцца, дружалюбна паціскаюць нам рукі і выкрыкваюць: «Жыве Беларусь!» А застаўшыся з вока на вока, грызунца, як сабакі, за жніўсці «субсіды», што атрымліваюць ад БЦР на розныя імпрэзы і выданне антысавецкіх лістовак, потым мірацца і бягуць да Астроўскага хваліцца сваімі дасягненнямі ў змаганні з камсамольцамі. Я не памылюся, калі скажу, што Абрамава і Ганько — самыя небяспечныя і пакудныя людзі з усіх праваднікоў галоўнага штаба СБМ. Абрамава бакылася мне, быццам яна вельмі сумленная і набожная асоба. А на самай справе ад яе набожнасці і следу не застаецца, калі ў штаб загляне які-небудзь крыху цікавейшы за Ганько нямецкі службіст і пачне апавядаць, колькі ён выдаў гітлераўцам «чырвоных агітатараў» з ліку сваіх сяброў і знаёмых за час службы ў БКА або паліцыі.

— Гэта цудоўна! — важна надзьмуўшыся, падтаквае яна. — Сапраўдныя патрыёты інакш і не могуць паступаць.

Потым хапае з вешалкі свой службовы сярмячок і паспешліва апрапаецца:

— Пойдзем да Готберга.

Я не ведаю, хто такі Готберг. А тое, што аб ім гавораць у штабе, сумнае і безнадзейна жахлівае, як цвінтар у цёмную дажджлівую ноч. Аб цвінтары я падумала, убачыўшы наш родны, дашчэнту зруйнаваны Мінск. А сумаваць вымушае адеўнасць спакою і роўнасці паміж людзьмі. А немец Готберг — бог і цар на гэтым цвінтары. Ён паклаў сваю брудную арыўскую лапу на СБМ, стараецца, каб жыццё наша было яшчэ змрачнейшым ды каб не толькі Абрамава і Ганько, а ўсе беларускія юнакі і дзяўчаты былі яго рабамі.

На кожнай парадзе — і часцей гэта бывае пад аховай нямецкіх штыхоў, чым без іх —

Абрамава і Ганько клянунца, быццам яны самыя шчырыя і верныя памочнікі прэзідэнта БЦР Астроўскага ў яго вывольнай справе, потым, азіраючыся, бягуць да таго ж Готберга і — Абрамава дыскантам, а Ганько ахрыплым пранітым басам — апраўдваюцца:

— Прабачце нас, ваша светласць. Мы стварылі СБМ для таго, каб моладзь думала, быццам мы сапраўды вольныя. На самай справе наш саюз будзе верна служыць фюрэру Адольфу Гітлеру.

Няволя заўсёды прыніжае людзей. Але глумачыць Абрамавай і Ганько, што такое акупацыйны «новы парадак» — гэта ўсё адно, што біцца з саламянымі пудзіламі на агародзе. Я пасля першага знаёмства паважала Абрамаву, захаплялася яе ветлівасцю і ведамі, а цяпер бачу, што яна зусім не падобна на тую, за якую сябе выдае. Яе хутчэй можна было б назваць гандляркай, якая хваліць заляжалы тавар у асобе Астроўскага і сяброў яго крывавай рады.

— Мы да таго баімся гэтай разбэшчанай ведзьмы ў кароценькай спадніцы, што часам нават не дасыпаем начэй, — сказала мне адна супрацоўніца галоўнага штаба СБМ напярэдадні майго ад'езду з Мінска. — Ніхто з нас, мусіць, тут не ўцялее, калі Готберг не пашле Абрамаву ў Германію кіраваць якім-небудзь прытонам для бяздомных распусніц.

Маючы такія нядобрыя весткі аб кіраўніках СБМ, я не магла спакойна гаварыць з Казлоўскім, паспрачалася з ім і цяпер, вярнуўшыся дадому, з дня на дзень чакаю, што мяне забяруць у СД або ў гестапа. Сяброўкі сушаківаюць мяне, а я калачуся і плачу, не толькі таму, што брыдка і страшна, а што бацьку майго паліцаі ўжо спадцішка забілі, а маці яшчэ да вайны памерла і на руках у мяне засталіся дзве маленькія сястрыцы — Вера і Галія. Хто ж іх будзе гадаваць, калі мяне павесяць ці адправяць у Германію на катаргу?!

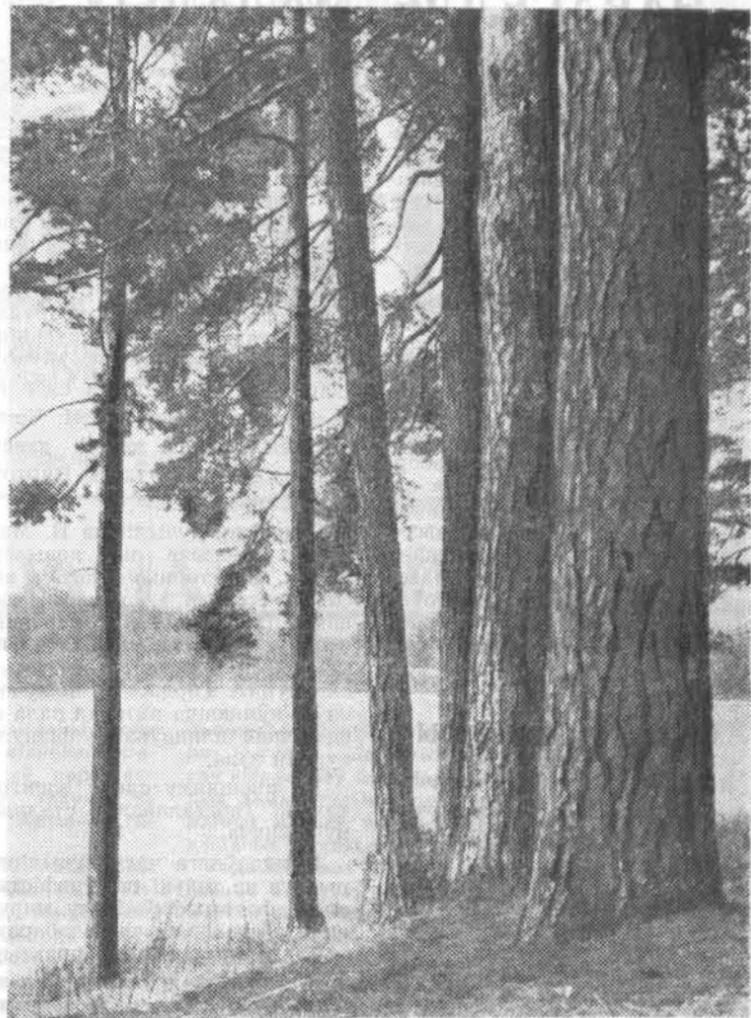
А ў галоўным штабе СБМ мне так і казалі: «Не хочаш быць з намі заадно, дык пашэдзеш у Германію. Там цябе навучаць наважаць нямецкія законы».

Дарагая пані Наталля! Я ўпэўнена, што ваша сэрца яшчэ не акамянела і вы дапаможаце мне ў маёй горкай долі. Можна ў гэтую цяжкую для мяне часіну вы параіце, як мне жыць далей, а магчыма і пасадзейнічаеце таму, каб захаваць мне свабоду. Я ўсё жыццё буду маліцца богу за ваша здароўе, калі не адмовіце мне ў падтрымцы.

З глыбокай пашанай
Вольга ХВАЛЬ.

Адказу на гэты распачлівы ліст не было. Вольга Хваль напалілася жыццём за сваю веру ў добрасумленнасць пазтэсы Наталлі Арсеньвай. І ўсё гэта не перашкаджае Арсеньвай цяпер заяўляць, быццам яна «ўсёй сваёй істотай непарыўна звязана з беларускім народам і шчыра спачувае кожнаму, хто верна служыць яму».

А. БУДЗЕЙКА.

Сосны над Лепельскімі азерамі.
Фота П. Захарэнін.

Даражэй за ўсе прыгожыя словы

— Віншую вас з вяртаннем на Радзіму, таварыш Шупенька! — пагранічнік ветліва паціснуў руку і ўручыў дакументы. Савецкія дакументы!

Таварыш! Так назваў мяне першы савецкі афіцэр, якога я сустрэў на роднай зямлі. Як прыгожа гучыць гэтае простае слова! За мяккой мяне называлі панам, містэрам. А ўсёроўна мне ад гэтага не было лягчэй. Пятнаццаць год я гараваў у розных краінах: быў беспрацоўным, як і многія тысячы іншых людзей.

Цяжкі лёс занёс мяне на чужыну. У 1943 годзе, калі фашысцкая свастыка зацямяла святло над нашай Радзімай, акупанты вывезлі мяне ў Германію. Тады і пачалося маё блуканне па пакутах. Пасля трох тыдняў непаспільнай працы ў маейтку Эбесдорф я захварэў. А хворага адзінокага чалавека дарэмна ніхто карміць не хацеў. Каб не памерці ад голаду, даваўся працаваць прыбральшчыкам на заводзе. Потым трапіў у канцэнтрацыйны лагер. Песцілі ў лагеры гумавымі дубінкамі, на самую цяжкую работу ганялі ў каменаломню. З нараў паднімецца — адведай дубінкі, працуеш — пакаштуй яшчэ.

Так ішлі дзень за днём, год за годам. Як перанёс усе крыўды і нястачы, і самому незразумела.

Мясцовасць, дзе я знаходзіўся, у красавіку 1945 года занялі амерыканцы. Я быў хворы. З цяжкасцю ўладкаваўся ў шпіталь і праляжаў там з астмай сем месяцаў. Так і не вылечыўся. І застаўся ў Заходняй Гер-

мані хворы, нікому не патрэбны. У абозе пры амерыканскай вайскавай часці ўдалося ўладкавацца маляром.

Да 1950 года быў у Заходняй Германіі. Вакол разбурэнні, нястачы. «А фашысты ж яшчэ большыя знішчэнні нанеслі савецкім гарадам і вёскам. Як там мне, хвораму, будзе?» — падумаў я і падпісаў кантракт на выезд у Аўстралію. Здавалася, там буду жыць, як чалавек. Толькі пазней зразумеў, якую непапраўную памылку дапусціў.

Два гады працаваў на лесапілцы. Часта лячыўся, і на гэты ішла большая частка заробатку. Урачы паралілі мне пераехаць у горад Аранг, дзе клімат некалькі падобен да еўрапейскага. Пераехаў туды пасля заканчэння тэрміну кантракта. Працаваў паблізу горада ў фермераў на ўборцы садавіны, гародніны. Зарабляў мала. Палавіну прыходзілася плаціць за кватэру. На харчы ледзь хапала. А кінуць работу нельга, бо страціў права на дапамогу па беспрацоўю.

Уборка закончылася. І мне ўдалося часова ўладкавацца на працу маляром. Тут заробатак быў лепшы.

Але і тут падсцерагала непрыемнасць. Не было больш малярных работ. Атрымліваючы дапамогу па беспрацоўю, я не мог плаціць за кватэру, і мой гаспадар падаў на мяне ў суд. З кватэры суд выселіў, а на работу ўладкавацца не дапамог.

І вось я зноў блукаю па прадпрыемствах, фермах і прыватных лаўках. У 34 месцах пабываў і ўсюды чуў адзін адказ: — Работы няма.

Шоў васьмью год майго «свабоднага» жыцця (яно сапраўды было свабодным... ад працы, ад хлеба) у Аўстраліі. Я ўпадаў у роспач.

Але вось устанавіліся дыпламатычныя адносіны паміж Аўстраліяй і Савецкім Саюзам. Я пайшоў у савецкае консульства і напросіў дапамагчы вярнуцца на Радзіму. Просьбу выканалі. Цяпер працую ў саўгасе «Беларускі» як роўны сярод роўных. Нарэшце я знайшоў работу, сяброў. Нібы з плеч звалілася гара. І няма для мяне цяпер даражэйшага слова, як простае, роднае слова — таварыш, якім упершыню назваў мяне незнаёмы савецкі афіцэр.

М. ШУПЕНЬКА.

ШУКАЮ БРАТА

заваны ў Савецкую Армію ў 1941 годзе. Пасля сканчэння вайны жонка яго атрымала паведамленне аб тым, што ён працаваў без вестак. Але мне, як брату, хочацца паспрабаваць пачасця і пашукаць яго праз газету «Голас Радзімы». Магчыма, ён жывы, але застаўся дзе-небудзь за мяккой, баіцца пісаць аб сабе.

Дарагі брат Ціт, калі ты жывы і здаровы, то я прашу цябе,

каб ты адгукнуўся на маё пісьмо. Я жыву ў Заходняй Германіі, маю сям'ю. Паведамляю табе, што твая жонка Анісея Архіпаўна жывая і здаровая і ўвесь час чакае твайго звароту. Твой сын Валодзя ўжо стаў вялікім і працуе ў саўгасе. Дачка Жэня вышла замуж і мае сына Сярожу, якому споўніўся адзін год. Жывуць яны ўсе ў роднай вёсцы.

Дарагі брат, наш бацька Фё-

дар Мацвеевіч Чумак загінуў у час вайны. Тады ж загінулі нашы сёстры — Анісея і Зіна. Загінулі і дзядзькі — Іван Мацвеевіч, Іван Аляксеявіч, Максім Аляксеявіч. Так што калі гэта пісьмо надрукуецца ў газеце і ты яго прачытаеш, калі толькі ты жывы, то прашу цябе, дарагі братка, неадкладна дай вестачку аб сабе. Пішы дадому або праз Камітэт і не бойся ніякай балбатні. Твая жонка і дзеці будуць вельмі рады. Дзеці ведаюць цябе па фатаграфіях, толькі гэта нагадвае ім, што ў іх быў бацька. Твой брат Аляксея ЧУМАК.

у рэдакцыю «Голасу Радзімы»
Добры дзень, шматпаважанае землякі! Паведамляю вам, што газету «Голас Радзімы» я атрымліваю на беларускай мове, за што і дзякую вам. Я вырашыў напісаць па-руску. Я думаю, што гэта не мае ніякага значэння. Чытаць я магу на роднай мове і разумею ўсё. Я прашу вас, каб вы надрукавалі маё пісьмо ў беларускай газеце «Голас Радзімы».
Я шукаю свайго брата ЧУМАКА Ціта Фёдаравіча, 1910 года нараджэння (вёска Сямёнавічы, БССР). Ён быў мабіль-

НАВАСЕЛЛЕ МАЛАДЫХ ПАЛІГРАФІСТАЎ

Прыгожы, строгай архітэктуры новы будынак на вуліцы Веры Харужай у Мінску пабудаваны для адзінага ў Беларусі аднаго з чатырнаццаці ў Савецкім Саюзе рамеснага вучылішча паліграфістаў № 5.

Створанае адразу пасля вайны, паліграфічнае вучылішча ўжо дало нашай краіне 1.500 добра падрыхтаваных спецыялістаў. На многіх паліграфічных прадпрыемствах Беларусі, у гарадскіх і раённых друкарнях працуюць друкары, наборшчыкі і пераплётчыкі, якія вучыліся ў пятым рамесным. Большасць маладых рабочых і работніц Мінскага паліграфічнага камбіната імя Я. Коласа таксама прайшла падрыхтоўку ў гэтым вучылішчы. І ў друкарні імя Сталіна іх нямала. Маг-

чыма, і гэтыя радкі набралі для газеты лінаціністы, якія атрымалі кваліфікацыю ў тым жа вучылішчы. Некаторыя яго выхаванцы скончылі затым спецыяльныя вышэйшыя навучальныя ўстановы. Іншыя набылі выдатную практыку ў цэхах і працуюць майстрамі-тэхнарамі, брыгадзірамі. А выпускніца рамеснага вучылішча Е. Жукоўская выдатна праявіла сябе на паліграфкамінаце імя Я. Коласа, і ёй аказаны вялікі давер: яна выбрана дэпутатам Вярхоўнага Савета БССР.

Дырэктар вучылішча В. Матвееў паказвае нам новы будынак. Прасторныя класы з высокімі столімі і шырокімі вокнамі. Для ўрокаў чарчэння асобны клас са спецыяльнымі сталамі. Бібліятэка. Медыцынскі пункт. Гордасцю навучэнцаў з'яўляюцца актвая зала са сцэнічнай пляцоўкай і фізкультурная зала.

Па апошняму слову электратэхнікі абсталявана сталовая вучылішча.

З нядаўняга часу вучылішча рыхтуе не толькі паліграфістаў, але і фатографістаў. Таму мяркуецца абсталяваць фоталабараторыі для праходжання практыкі.

Але дзе ж друкарня для паліграфістаў? Без яе ж немагчымы вучэбны працэс. Для друкарні побач пабудаваны асобны будынак. Тут вялікі машыны наборны цэх, для якога атрымана новае абсталяванне, цэх ручнога набору, друкарны і пераплётны. Пятае рамеснае вучылішча выконвае многія складаныя заказы, друкуе рэспубліканскую газету працоўных рэзерваў «Рабочая юность».

Штогод вучылішча выпускае не менш ста маладых паліграфістаў. 300 чалавек навучаецца зараз у яго сценах. Для вучобы ім ствараюцца самыя спрыяльныя ўмовы.

ВЯЛІКІ пясяр беларускага народа Янка Купала пісаў:

Плыве у свет рака Бяроза,
Плыве сягоння, як і ўчора,
То паміж нічых вербалозаў,
То між адвечных пушчаў-бораў.
Плыве рака Бяроза плаўна,
Плыве, мінае горы, доли,
На берагах яе спрадаўна
Паўсталі гарады і сёлы.

Патанаючы ў зеляніне садоў, прысад і сквераў на маляўнічым беразе Бярозы раскінуўся гарадскі пасёлак Беразіно — цэнтр Бярэзінскага раёна.

Багата падзеямі яго гістарычнае мінулае. Шмат чаго бачыў горад на сваім вяку. Руйнавалі яго полчышчы шведскага караля Карла XII, палілі напалеонаўскія войскі, разаранне і смерць прынеслі захопнікі германскага кайзера Вільгельма II і польскага маршала Пілсудскага.

Летам 1941 года ў Беразіно ўварваліся нямецка-фашысцкія войскі. Тры гады смерць касіла людзей, агонь пажыраў здабыткі працы народнай. Больш за дзве тысячы чалавек было забіта або вывезена на мукі рабства ў Нямеччыну, больш за палавіну дамоў фашысты спалілі, разбурылі.

Але людзі не скарыліся, не сталі на калені перад чужынцамі. Яны ўзяліся за зброю, пайшлі ў партызаны. У гады Айчынай вайны на тэрыторыі Бярэзінскага раёна было створана 8 партызанскіх атрадаў, у якіх налічвалася звыш 10 тысяч чалавек.

У ліпені 1944 года Савецкая Армія вызваліла Беразіно ад акупантаў. Яшчэ дыміліся пажарышчы, яшчэ на захадзе чуўся гул баёў, а бярэзінцы ўзяліся аднаўляць свой родны пасёлак, узяліся залечваць раны, нанесеныя гітлераўцамі. І не толькі аднаўляць, а будаваць занова, прыгажэй і лепш, чым было.

І вось прайшло 17 гадоў. Здаецца, не так і шмат. А Беразіно не пазнаць. Роўныя выбрукаваныя вуліцы з асфальтаванымі тратуарамі, абсаджаныя дрэвамі, Зеленыя ўсюды — на вуліцах, у скверах, ля кожнага дома. Два скверы і парк зроблены ў пасёлку за апошнія гады, тысячы розных дрэў і кустоў высаджаны на вуліцах.

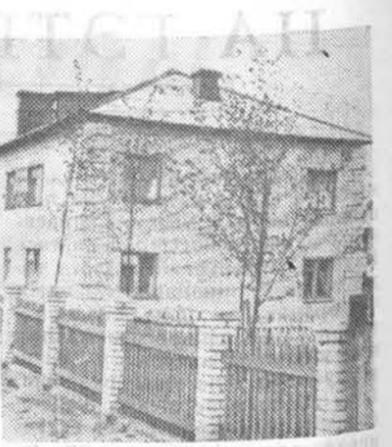
У цэнтры Беразіно, побач з новым скверам, — двухпавярховы будынак выканаўчага камітэта раённага Савета дэпутатаў працоўных. Тут, у гэтым будынку, пасланцы народа, прадстаўнікі рабочых і сялян вырашаюць дзяржаўныя пытанні, пытанні свайго жыцця.

НАД БЯРОЗАЙ РАКОЙ

Вось нядаўна пабудаваны двухпавярховы жылы дом. 16 сем'яў рабочых і служачых атрымалі тут кватэры. У кожнай кватэры — тры пакоі, кухня, камора. Усе выгоды. Побач два 8-кватэрныя дамы. А зусім нядаўна закончана будаўніцтва яшчэ аднаго дома на 16 кватэр. Хутка пачнецца яго засяленне.

Будаўніцтва ідзе ўсюды, куды ні глянь. Усё новыя і новыя аб'екты ўступаюць у строй. Толькі за апошнія гады пабудавана больш дзесятка магазінаў, у тым ліку малочны, гароднінны, некалькі прадуктовых, кніжны і іншыя. Адкрыты тры чайныя, адна з іх на 96 месцаў здадзена ў эксплуатацыю сёлета.

Але, мабыць, ні аб кім бярэзінцы не праўляюць столькі клопатаў, як аб дзецях — свайх будучыні. Дзве сярэднія школы, у якіх займаецца 1140 дзяцей, дзіцячая бібліятэка, кніжны фонд якой налічвае каля 20 тысяч тамоў, музычная школа, дзіцячая кансультацыя, яслі, дзіцячы сад. У школах працуюць групы падоўжанага дня, у якіх дзеці, пакуль бацькі за-

няты на рабоце, пад кіраўніцтвам настаўнікаў вучацца, гуляюць, чытаюць кніжкі, рыхтуюць урокі, абедаюць. Сёлета распачалося будаўніцтва школы-інтэрната на 330 месцаў.

Вечарамі жыхары Беразіно наведваюць раённую бібліятэку, ходзяць у свой Дом культуры. У адной з залаў клуба кожны дзень паказваюцца новыя кінафільмы, а ў другой — адбываюцца спектаклі. Нярэдка прыязджаюць артысты з Мінска і іншых гарадоў, арганізуюцца вечеры адпачынку, танцы. Тут жа аматары маюць магчымасць пагуляць у шашкі, шахматы. Працуюць гурткі мастацкай самадзейнасці. Да паслуг наведвальнікаў свежыя газеты, часопісы.

На беразе ракі, побач з б'лым палацам графа Патоцкага, дзе цяпер размешчана сярэдняя школа, зялёнае поле стадыёна. На стадыёне футбольнае поле, баскетбольнае і валебольнае пляцоўкі, бегавыя дарожкі, месца для скачкоў, адкрытая танцавальная пляцоўка.

Беразіно ўвесь час расце, забудоўваецца. На некалькі кіламетраў працягнуліся яго вуліцы. Па вуліцах ходзяць пасажырскія аўтобусы. Акрамя таго, раённы цэнтр аўтобуснымі лініямі звязаны з многімі вёскамі і сельскімі саветамі раёна. Мірнай стваральнай працай заняты жыхары горада. Яны будуць яшчэ лепшае жыццё, сваю будучыню — камунізм.

П. НЕСЦЯРОВІЧ.

На здымку: новыя жылыя дамы ў Беразіно.

Сольскія кансервы

Калектыў Сольскага агародніна-сушыльнага завода распачаў перапрацоўку ягад, фруктаў і агародніны новага ўрадкаю.

З сыравіны, якая паступіла ад калгасаў і саўгасаў Смартонскага, Астравецкага і Іўеўскага раёнаў, а таксама прынятай ад насельніцтва, кансервы цэх выпускаў больш чым 100 тысяч слоікаў ваарання — вішні, чарніц, агрэсту, чорных парэчак. Асвоен таксама выпуск новых відаў прадукцыі — агародніннага рагу, марынаванай капусты з яблыкамі і іншых.

Імя бакінскага камісара

«26 іх было, 26. Іх магілы пяскам не занесці. Не забудзе ніхто іх расстрэл на 207-й вярсе».

Гэтыя радкі з хвалючай ясеніскай «Балады аб 26» напісаны трыццаць сем год назад. Словы паэта аказаліся прарочымі. Пайшлі гады. Але памяць людзей свята захоўвае імёны 26 герояў, якія загінулі ў пясках Закаспія ад рук англійскіх інтэрвентаў і іх эсэраўскіх саўдзельнікаў.

Нядаўна выканком Краснапольскага гарпасялковага Савета дэпутатаў працоўных прыняў рашэнне прысвоіць адной з вуліц райцэнтру імя свайго земляка, ураджэнца Краснаполля Якава Зевіна. Прафесіянальны рэвалюцыянер, непахісны барацьбіт за справу рабочага класа, Якаў Зевін быў адным з незабытых 26 бакінскіх камісараў. У Саўнаркоме Баку ён займаў пост камісара працы і разам з С. Шаўмянам, М. Азізбекавым, П. Джапарыдзе (Алешам), І. Фіялетавым кіраваў бакінскім пралетарыятам у яго барацьбе за Савецкую ўладу, за камунізм.

Ф. БЯЛОУ.

Будаўнікі Полацкага нафтагіганта — слесар-мантажнік Рыгор Пагарэлаў і электразваршчык Аляксей Грэсь.

СЕЛЬСКІЯ БУДАЎНІКІ

У Лепельскім раёне, што на Віцебшчыне, вядучае месца займае Ільнаводства. Лён — асноўная крыніца прыбыткаў. Дзякуючы яму, з 29 калгасаў, якія налічваюцца ў раёне, 22 калгасы з'яўляюцца мільянерамі, а ў гэтым годзе будуць мільянерамі і астатнія.

Наўдасць сродкаў у калгасах дазваляе шырока вёсці будаўніцтва. У сучасны момант, напрыклад, у калгасах у стадыі будаўніцтва знаходзіцца звыш 100 аб'ектаў.

Каб вёсці будаўніцтва больш хутка, не адрываючы калгаснікаў ад асноўных работ па вы-

творчасці сельскагаспадарчай прадукцыі, два гады таму назад у раёне створана міжкалгасная арганізацыя. Членамі міжкалгасбуда з'яўляюцца ўжо 16 калгасаў.

Летась міжкалгасбуд вёў будаўніцтва на 17 аб'ектах, а сёлета — на 32.

Летась будаўнікі адалі ў эксплуатацыю 6 аб'ектаў. У вёсцы Пышна было завершана будаўніцтва сельскай бальніцы. Выдатныя цагляныя тыпавыя рамонтныя майстэрні атрымалі члены сельгасарцелей імя Дзімітрава і імя Чапаева. Кароўнік на 102 галавы ў калгасе

імя Калініна, напрыклад, узводзім з прымяненнем зборных жалезабетонных канструкцый і каробчатых пустацельных блокаў.

Ужыванне ў будаўніцтве найбольш эканамічных тыпавых праектаў, выраб на свай вятворчай базе будаўнічых дэталяў дазволілі нам на 15 працэнтаў знізіць кошт будаўніцтва.

На паўднёвай ускраіне г. Лепеля пабудаваны лесапілка, сталярны цэх, кузня, сушыльня, склады, памяшканне канторы, клуб. Гонарам будаўнікоў з'яўляецца фібралітавы завод магутнасцю 3 тысячы квадратных метраў фібралітавых пліт у год. Растуць кадры будаўнікоў. За сумленную працу павагай у калектыве карыстаюцца вопытныя цесляры І. Шпак, Д. Лук'яновіч, муляр Л. Замкоўскі і іншыя. З першага лістапада мінулага года перайшлі на скарачаныя рабочы тыдзень: два выхадныя — у суботу і нядзелю.

К. РАДЗІН,
старшыня Лепельскага міжкалгасбуда.

НА ЎСКРАІНЕ РОСІ

Новая будоўля сямігодкі — шыферны завод вырасце на ўскраіне пасёлка Рось Ваўкавыскага раёна. Яго праектная магутнасць складае 800 мільянаў штук плітак шыферу ў год. На аб'екце ўжо ідуць падрыхтоўчыя работы да будаўніцтва.

Першы на Гродзеншчыне шыферны завод уступіць у строй у 1963 годзе. На ім намачаецца таксама асвоіць вытворчасць асбацэментных труб для патрэб прамысловага і жыллёвага будаўніцтва.

КАЛГАСНАЯ ЯВА

ВЯЛІКІЯ клопаты аб здароўі калгаснікаў праўляе праўленне сельгасарцелі «Сталінец» Гарадзішчанскага раёна. Яно прыняло рашэнне пабудова свай калгасны дом адпачынку. Ужо ўзведзены цэнтральны корпус, некаторы падсобныя памяшканні. Размешчан дом адпачынку ў маляўнічым лесе. Калгасная здраўніца зможа прыняць адначасова сто пяцьдзесят чалавек.

А ВОСЬ няпоўны пералік новабудоўляў калгаса «XX з'езд КПСС» Драгічынскага раёна, пачатых або ўжо закончаных сёлета: бе-

тонны свінарнік на шэсцьсот месцаў, цагляны кароўнік на 250 месцаў, бальніца на 35 ложкаў, клуб, школа, лазня і рад іншых.

У ЦЯПЕРАШНІ час на Брэстчыне з 315 старшын калгасаў 214 маюць вышэйшую або незакончанаю вышэйшую адукацыю. Пераважная колькасць астанніх вучыцца ў вышэйшых або спецыяльных сярэдніх навучальных установах.

У СЕЛЬГАСАРЦЕЛІ «Рассвет» Пружанскага раёна працуе калгасны ўніверсітэт сельскагаспадарчых ведаў і перадавога вопыту.

ПАРТРЭТЫ ГЕРОЯЎ НА ВАЗАХ

ГРОДНА. Адарваўшыся ад Зямлі, карабель-спадарожнік, у кабіне якога відаць знаёмы ўсяму свету сілуэт Юрыя Гагарына, накіраваўся ў касмічную прастору, пакідаючы ззаду сябе шырокі пеністы след... Гэта памятны сувенір «Пакарэнне космасу», выраблены на навагрудскім шклозаводзе «Нёман» па малюнку мастака прадпрыемства Е. Гладкова. У гонар гістарычных касмічных палётаў нёманскія шклавары асвоілі таксама і пачалі выпускаць вазы з двухколернага шкла, на якіх выгравіраваны партрэты Герояў Савецкага Саюза Ю. Гагарына і Г. Цітова.

Прыгожа аформлен дэсертны прыбор, выраблены са шкла, афарбаванага ў іzumрудны колер. У гандлёвую сетку краіны хутка паступіць пасуда з чорнага, сульфіднага, празрыстага, белага, ружовага, чырвонага і дымчатага шкла.

З пачатку года калектыў завода асвоіў выпуск каля 50 новых відаў пасуды, сувеніраў, дэкаратыўных каляровых ваз і іншых відаў вырабаў.

НАШ АДРАС

Мінск, праспект імя Сталіна, 77. Дом друку, пакой № 20. Для пісьмаў (fur Briefe): Minsk, Post-schliessfach № 14.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.